

Глава 1

ЦЕЛТА НА ЧОВЕШКИЯ ЖИВОТ ТУК, НА ЗЕМЯТА

Род прехожда, и род дохожда (Екл. 1:4). Слънцето изгрява и залязва. Времето неудържимо лети. Вековете прииждат, отминават и с тежките си стъпки потъват в сумрачните далечини на миналото. Поколения се раждат и изчезват, за да не се върнат вече никога на земята. Човеците градят домове за себе си, но бързо ги напускат завинаги и други люде се заселват в тях. Градове се съзиждат и развалят. Държави се създават и пропадат. Картините на историята непрестанно се менят. Каквото е било, вече не е. А това, що иде, Бог знае какво ще бъде!

Светът е арена, на която действащите лица се заменят едно от друго в непродължително време. Нови човеци се явяват на сцената, но скоро и те пропадат в мрака зад кулисите. Някои играят важни роли в живота, други — незначителни, а трети - никакви. Някои се показват на широкото обществено поле и славата им блясва като метеор по небето, за да угасне скоро. Други се мяркат само в тесния кръг на своето служебно място и сред малцината си приятели. За трети пък никой нищо не знае.

Многообразни, пъстри съдби! Едни са щастливи, а други - нещастни. Едни се смеят, а други плачат. Едни са здрави, а други постоянно боледуват. Едни са богати, а други - бедни. Едни са даровити, а други - посредствени и обикновени хорица. Някои живеят, по човешки казано, извънредно дълъг живот, други, току-що родени, бързо умират. Но и продължителният, и късият живот от гледището на всепоглъщащата ни вечност в края на краищата се изравняват. Щом настъпи смъртта, всичко изглежда като да не е било. Какво представлява най-учудващото дълголетие пред необятната вечност? Не е ли то пред нея почти равно на най-краткото земно съществуване? Не са ли това все мигове, които блясват като искри и щом угаснат, вече не се явяват?! Човешките години изглеждат много на брой, когато предстои да се живеят. Отлитнат ли обаче, те се превръщат в бързо изчезнали сънища.

Да попитаме старците - как са гледали на живота като юноши и как гледат на него сега, когато снегът на годините е посипал побелелите им глави. Те единодушно ще засвидетелствуват, че в юношеските години простиращият се пред тях житейски път им се е струвал безконечен! Така ли гледат те на него сега, когато той е изминат? - Не! Всичко им се струва като преживяно

в дрямка. Много от идеалите им са повехнали. Те сами се питат: преживяното от тях действителност ли е било, или сън?

Ако на десетгодишна възраст ти си чувал, че някой ваш роднина е умрял шестдесетгодишен, ти си мислел: „Той е живял дълго! Остарял е! Наживял се е! Бог да го прости!“ Но времето неусетно се изнизва и ти, юношата, ставаш зрял мъж, после глава на семейство. Раждат ти се деца. А ето, след някоя и друга година се появяват и внучета. Незабелязано се натрупват на гърба ти шестдесет години! За децата ти си вече стар, а за внуците - направо престарял! Но сам се чувствуващ още твърде млад. Сред вихъра на събитията ти не си в състояние даже да се опомниш и не можеш да повярваш, че зад гърба ти стоят шестдесет безвъзвратно отлетели години. Внезапно обаче чуваш, че някой твой връстник е получил сърдечен удар и набързо е починал. Починал на твоята възраст - шестдесетгодишен! Това те разтърсва. „Твърде млад, твърде млад си отиде!“ - въздъхваш ти, забравил, че за самия теб като юноша тази възраст е изглеждала старческа. Сега ти изместваш предела на старостта все по-далече от себе си, защото ти се живее. Този именно твой копнеж за живот доказва безсмъртието.

Разказвали са ми за един писател, че когато му празнували седемдесетгодишния юбилей, някои приятели от сърце му пожелали да стигне сто години. Това му допаднало, понеже много му се живеело. Той гласно благодарил за пожеланието... Минали години, благословията го стигнала. На деветдесет и осмия му рожден ден се събрали неговите близки и един млад негов почитател, отправил към него същото пожелание, което толкова го зараждало на времето - да стигне сто години. Писателят се засегнал и обидено възразил: „Как? Само с още две години ли ми продължаваш живота?! Я по-добре не се бъркай в Божиите работи!“

Човекът е ненаситен на живот. Този всеизвестен факт говори, че сме създадени не за смърт, а за вечен живот. Поначало ние жадуваме за вечност. Всички чувствуваме, че смъртта е нещо нередно, вмъкнало се насилнически в човешката съдба. Инстинктивно някак си се държим за живота си като за своя най-скъпа драгоценност... Жаждата ни да живеем се сблъсква с образа на смъртта едва ли не всеки ден. Все нови и нови мъртъвци се изнасят от домовете. Живите тичат около своите покойници да ги погребват, докато и те след някой друг ден паднат мъртви, за да бъдат погребани на свой ред.

Наблюдавайки всичко това, човек неволно се пита: какъв е смисълът на нашето краткотрайно съществуване? Защо се появява човек на земята? Дали за да се покаже за малко като някакво мехурче на повърхността на житейското море и след това да се пукне и да изчезне завинаги? И какво е всъщност човекът, тази - материалистично погледнато - шепа пръст? Какви са тези силни страсти в него - слабия? Откъде са тия пориви за велики подвизи в него - мимолетния? Само материя ли е той? Няма ли нещо по-висше, нещо божествено в него? Допуснем ли, че в него няма дух, тогава го превръщаме в кух череп и в голи кости!

Някой си решил да пресметне колко струва човекът, взет откъм материалната му страна, и намерил, след като изчислил и събрал всички ценни елементи в него, че при едно тегло от шестдесет—седемдесет килограма той струва не повече от триста—четиристотин лева. Но може ли това да бъде истинската цена на човека? Толкова ли е евтин той и нищожен? Тогава всичко би било отчайващо! Щом най-ценното в тоя свят - човекът, е така обезценен, тогава не съществуват никакви други ценности в живота! Тогава нравствените закони губят своя смисъл. Тогава съвестта е абсолютно неуместен и ненужен наш ръководител, съветник и мъчител! Тогава?... Тогава би било безсмислено да се живее и особено да се живее по християнски с всичкото напрежение, което се изисква от висотата на евангелското нравоучение!

Ала човешкото сърце, в което грее надеждата за безсмъртие, не може да се примири с мисълта за жестоката безцелност на земния живот. Човекът е тяло и душа. Ако човешките тела са така премъдро сътворени, че с всеки свой орган и с всяка своя насочена функция постигат някаква разумна цел, то нима може да допуснем за душата, че тя - най-ценното, безсмъртното в човека, е лишена от всякакъв смисъл, от всякаква цел? - Не! Това е немислимо! Душата е създадена от Бога и за Бога. Ние се раждаме във времето за вечността и смъртта не е отрицание на вечния живот, защото е казано: И ще се върне пръстта в земята, каквото си е била, а духът ще се върне при Бога, Който го е дал (Екл. 12:7). Единствено убедеността в безсмъртието на душата единствено може да придаде на краткия земен живот безкраен смисъл.

Наблюденията показват, че вярата във Всевишния и убедеността в непреходната стойност на земните ни дни, предназначени да ни доближават до Първоизвора на битието, са раждали и раждат най-великите

мисли, най-възвишените настроения и най-героичните дела. И обратно - безразличието към вярата и към очаквания ни вечен живот е измествало хората от предназначения им висок път и е обърквало всичко - и божественонравствения порядък в душите им, и братолюбивите им взаимни отношения, и изобщо целия им живот.

Когато човек вярва в безсмъртието на душата си, той се стреми да й подсигури щастливо влизане в Царството небесно, при Бога. А когато мисли, че животът му се свършва със смъртта на тялото, той, естествено свежда всичките си грижи към това - да подсигури на туй свое капризно и ненаситно тяло колкото е възможно повече земни блага и по-изтънчени наслади, фактите доказват, че щом се убие у хората вярата в Небето, те се устремяват настървено към земята и гледат кой колкото може повече да заграби от нея. Апетитите растат съразмерно с утвърждаване на човека в убеждението, че този свят е единственото място, в което той обитава. До какво ще доведе всичко това нашата нещастна планета, като виждаме, че целият свят вече е тръгнал по пътя на безверието в безсмъртието на душата!

Ако хората бяха възпитавани в християнски дух, ако се разпалваше в душите им любов към Бога и към хората, по-друг би бил животът. В опита на Божиите угодници това се е доказвало хиляди пъти. Насочили благоговееен поглед към отвъдния свят, те не само не си позволявали да грабят чуждото, но често са се отказвали и от своето. Живеейки скромно, въздържайки се от излишества, препитавайки се с труда на своите ръце (2 Сол. 3:8-10), те задоволявали с малко потребностите на своето тяло (1 Тим. 6:8), а и на други помагали, давайки им щедро от това, с което разполагали. Те не се тревожели за утрешния ден, защото били дълбоко убедени, че при тяхната вяра към Бога и при тяхното трудолюбие Божият Промисъл, който им подарява дните, ще подсигури и препитанието им в тях. Техен ръководен принцип била Христовата повеля: Първом търсете царството на Бога (т. е. стремете се първо към наследяване на бъдещия живот във вечността - в ск. м.)... и всичко останало (необходимо за тукашното ни преживяване — в ск. м.) ще ви се придаде (срв. Мат. 6:33). Затова Божиите угодници имали мир с Бога, мир в душите си, мир и с ближните. Несподелящите пък тяхната вяра тънат във вражди, ежби и тровят сами живота си понякога дори по повод на най-нищожни земни интереси. Всичко това не говорили убедително колко е погрешна едностранчивата

устременост на човека към земното, когато той е създаден всъщност за нещо безкрайно по-висше! Каква полза за човека - казва Христос, - ако придобие цял свят, а повреди на душата си (Мат. 16:26)?

Най-добрите представители на човешкия род - светите богомъдри отци - са вярвали във вечния живот като в жизнена аксиома. Те са чувствували, че са странници в този свят, че пътуват през земния живот към небесния, че за тукашния живот им е дадена само транзитна виза и че постоянният им дом не е тук, а в отвъдния свят (срв. Евр. 13:14). Те откривали смисъла на своето земно странствуване в това - непрестанно да се доближават до своя Създател - Бога. Истинската крайна цел на своето земно пътуване те виждали в единението си с Твореца, а не в придобиването на земни имоти.

Пътникът не спира никъде за дълго, нито си строи постоянен дом нейде по пътя. Той търси своя истински дом и към този дом са насочени стъпките му. Той гони с вяра своята цел. Такива са били всички праведници в Стария Завет. За тях св. ап. Павел говори: Всички тия умряха с вяра... и изповядаха, че са чужденци и пришълци на земята (Евр. 11:13). Подобно на тях и новозаветните последователи на Господа Иисуса Христа се чувствуват като гости на земята. Земният живот с всичките му удобства е за тях временна странноприемница, дето те за малко отседат по пътя си към Небето. Божиите обещания за вечно блаженство в Царството небесно и за вечно съзерцание на Божието лице са крайният предмет на техните възвишени стремежи. Светлата перспектива за получаването на такива невъобразимо високи небесни блага обяснява защо християните са призвани да живеят целомъдрено, праведно, благочестиво (Тит. 2:12) и миролюбиво. Защото, не живеят ли така, те не могат да достигнат святост. А не достигнат ли святост, те не ще имат достъп до Всесветия Бог (срв. Евр. 12:14).

Като говорим за святост, не искаме да кажем, че Царството Божие е затворено за грешници. Христос дойде на земята да призове тъкмо грешници към покаяние (Мат. 9:13) и да ги покани на небесното пиршество (Мат. 22:9-10). Разкаялите се грешници наравно с праведните могат да се наслаждават на небесните радости. Условието е едно - скъсай с греха и ти ще бъдеш вечно при Бога! Очисти се и ти ще бъдеш спасен! Но не се ли очистиш тук, ти си Загубен! Защото в Царството небесно няма да влезе нищо нечисто (Откр. 21:27; 1 Кор. 6:9-10). Тъкмо затова св. ап. Петър се обръща към повярвалите: Възлюбени, моля ви като пришълци и

странници да отбягват от плътските похоти, що воюват против душата (1 Петр.2:11). Който живее праведно в тоя свят, той ще бъде допуснат в Царството на радостта.

„Отечеството, от което сме тръгнали да странствуваме - казва митрополит Филарет Московски, - е раят. Отечеството, което всички търсим или трябва да търсим, е пак раят и небето". Това ни говори съвсем открито новозаветното Божие слово, дето четем: Нашето жилище е на небесата (Филип. 3:20). Знаем, че когато умното наше жилище, тая хижа, се разруши, ние имаме от Бога дом на небесата, жилище неръкотворно, вечно. Затова и въздишаме, като копнеем да се облечем в небесното си жилище (2 Кор. 5:1-2). Пътувайки към това вечно жилище, истинските християни все повече разпалват в себе си своята свещена жажда за Бога и своя сърдечен копнеж за небесния Йерусалим, наречен от св. ап. Павел майка на всинца ни (Гал. 4:26). В тоя дух и Спасителят ни е научил да се молим с думите: Отче наш, Който си на небесата (Мат. 6:9)!

Митрополит Филарет Московски казва: „Ако запитат един градски жител по време на пътуването му из полето или в някое село - где живее, без съмнение, той не би казал:

Ето тук - на пътя, или тук - в селския хан, но би казал, че живее в града, дето са домът и семейството му, макар той в момента, когато го питат, да е далеч от града."

Като странници ние не бива да се привързваме страстно към тая земя. Тук всичко е временно - ние ще го напуснем и то ще ни остави. Ако светът стане едно с нас, толкова повече ще ни боли от раздялата с него при смъртта ни. Колкото приживе човек е съумял да скъса връзките си с греховните неща и да се чувства в смъртния си час свободен от тях, толкова по-лесно ще премине във вечния живот. Тогава над него ще се сбъдне поговорката: „Ако умреш (за греховете), преди да умреш, няма да умреш, когато умреш". Нещастен е онзи, който се остави да бъде обвързан от земните си привързаности. Той е загубил пътя към рая и сам не знае за какво живее. Който пък е придобил мъдростта да се чувства пришълец и странник в този свят, той знае как да се избавя от примките на лукавия и как да се доближава до Бога. Митрополит Филарет Московски прекрасно подкрепя такъв християнин, като му говори: „Ако се приближи например плътската похот и те зове към греховното, чувствено наслаждение, ти

можеш да ѝ отговориш: „Отдалечи се от мене! Аз съм пришълец и странник. На пътя не се пирува и разкошествува. Дали странноприемницата е хубава, или не, храната добра или не, леглото - меко или твърдо - няма голямо значение за странника. Ако аз понеса благодушно лишенията през време на моето странничество, ще бъда безмерно възнаграден с блаженство в моето отечество." Ако похотта на очите ти представи пред въображението тленни богатства и ти прошепне: „Защо ти притежаваш толкова малко? Защо не се постараяш да имаш повече?" Отговори ѝ: „Аз съм пришълец и странник. За странника е по-удобно да носи със себе си малко багаж, отколкото много. Който се е запазил при странничеството си (от алчност - в ск. м.), той ще намери в отечеството си съкровища, които нито червей, нито молец съсипва, нито крадци подкопават и крадат" (срв. Мат. 6:20). Ако житейската гордост започне да ти натяква: „Защо ти не си достатъчно високопоставен и уважаван?" - и на нея кажи: „Не ме смущавай напразно! Аз съм тук пришълец и странник, но имам такова възвишено отечество, от което разликата между считаното според земните представи за високо и ниско не се забелязва, защото е нищожна. През планини ли, през дебри ли ще ме води невидимата ръка на Провидението, все ми е едно, стига да ме доведе до моето Небесно отечество."

Свети цар Давид, този дивен странник (Пс. 37:13), когото и иарската диадема не е привързвала към земята, така е изливал пред своя Създател душата си: Боже, Ти си Бог мой! Тебе търся от ранни зори! За Тебе жадува душата ми! За Тебе чезне плътта ми в земя пуста, изсъхнала и безводна (Пс. 62:2)! На царствения пророк, разбрал чрез опита на сърцето си колко благ е Господ (Пс. 33:9) и колко е щастлив човек, когато е с Него (срв. Пс. 72:25), му се е струвала пустиня цветущата страна, дето текли мед и мляко (Изх. 3:8; Иер. 32:22). Защото той се чувствувал в нея като чужденец и пътник. За онзи, който се е осъзнал като пътник, безкрайно по-ценно е всяко, дори най-малко духовно благо, дарувано от Небесния Отец, канещ ни в родния дом, отколкото всичките земни преходни сладости, които тук ще си останат. Странник съм на земята (Пс. 118:19) - говори св. цар Давид. За него, като странник и пришълец, Божията милост е по-добра от живота (Пс. 62:4). Само в Бога се успокоява душата му (Пс. 62:2). В Бога е неговото спасение и неговата слава (Пс. 61:8). Той иска на всички свои люде да преподаде тази своя духовна опитност и да научи всички да се уповават на Бога и в Него да търсят смисъла на своя живот. Затова насочва

поданиците си към Бога и им казва вдъхновено: Народе! Нему се надявайте във всяко време! Пред Него изливайте сърцето си! Бог е нам прибежище (Пс. 61:9)!

Отвъдземната цел на човешкото съществуване, предчувствувана в Стария Завет, особено ясно е изтъкната в Новия Завет. Господ Иисус Христос е слязъл отгоре, за да ни посочи загубения път към Царството небесно, да ни научи на истината и да ни дарува вечния живот. Той Сам е пътят, и истината, и животът (Йоан. 14:6). Той води овците Си по правите пътеки на спасението и Сам свидетелствува за Себе Си: Аз им давам живот вечен; и те няма да погинат во веки; и никой не ще ги грабне от ръката Ми (Йоан. 10:28). Той се прибира накрая пак при Отца, за да приготви място за Своите последователи (Йоан. 14:2).

Светите апостоли също посочват, че спасението на душата е целта на човешкото странствуване тук на Земята (1 Петр. 1:9). Затова вярващите са длъжни да не се оставят да бъдат надвивани от злото, а сами да надвиват злото с добро (Рим. 12:21). Така те ще победят греха в себе си и ще придобият накрая святост, без която никой няма да види Господа (Евр. 12:14). А в това - да видиш Господа и да се възсъединиш с Него - се състои всичкият смисъл и блаженство на човешкия живот.

Като има предвид тази цел, св. Григорий Богослов пише: „От всеки човек, получил кръщение, Бог изисква три добродетели: правилна вяра от цялата душа и с всичката сила, въздържане на езика и чистота (целомъдрие) на тялото". Чрез усилията за придобиване на тези добродетели се спасява душата и се постига целта на живота. Че това е действително така, особено ярко проличава, когато се съпоставят тези три добродетели с противоположните им пороци, размътващи душата, погубващи човека и лишавачи го от Царството небесно. Кое най-лесно и незабележимо осуетява спасението на хората?

1. Неправилната вяра, внушавана от дявола. Прегърнал еретическа вяра, човек е доволен от себе си, че е вярващ, че проявява известна ревност за Бога. Но с тази неправилна вяра той не може да се спаси, защото чрез ереста си сам се отлъчва от Христовата кошара, която е само св. Православна Църква.

2. Като особено пагубно се изявява невъздържането на езика. От какво най-често произлизат тежките раздори между хората за тяхна вечна гибел?

- От злоупотребите с езика, раздвижван от вътрешните страсти, скрити в сърцето: гняв, злоба, завист, омраза и др. (срв. Иак. 3:5-8). Взаимните и непростени обиди, клюки, осъждания, доносничества и злословия погубват душата, която не се кае.

3. Нецеломъдрието пък е най-хлъзгавата пътека в живота на човека, търсещ наслади и щастие. То обещава удоволствия, а причинява най-дълбоки падения, при които човек влиза в непримирим конфликт със съвестта си. Нецеломъдрият изневерява на своята богоподобна душа. Той дълбоко чувства това, ако все още е що-годе порядъчен и просветен човек и затова е крайно недоволен от себе си, когато си позволява нецеломъдрени удоволствия. Би трябвало да се очаква, че след преживяното удоволствие той ще се чувства щастлив; а ето че се чувства окаян, особено след като изтрезнее. Може ли такъв грешник, който сам се отвращава от себе си, да очаква, че Бог ще бъде доволен от него и ще го приеме във вечно общение със Себе Си!

Желае ли човек да постигне целта на земното си странствуване и да придобие вечен блажен живот в единение с Бога, длъжен е изповядването на православната си вяра да свързва с въздържание на езика си от злословие и с целомъдрие.

Дивният праведник св. Серафим Саровски (1833 г.) ни е дал чуден отговор на въпроса за целта на човешкия живот тук на земята. В един тих зимен ден, на една полянка сред гората, в разговор с Николай Александрович Мотовилов, който живо се интересувал от този въпрос, св. Серафим му разкрил, че целта на християнския живот се състои в придобиването на Светия Божий Дух, а не просто в придобиването на разни отделни добродетели. Защото последните, ако са извършени не заради Христа, не ни носят награда в бъдещия живот, нито ни дават Божията благодат в тукашния живот. Всеки трябва да започва спасението си с Православна вяра в Господа Иисуса Христа и в Негово име да върши добро. Такова добро е истинско и никога не пропада. То не само спечелва на човека венца на правдата в бъдещия живот, но и в тукашния го изпълва с благодатта на Светия Дух. Добродетелите: молитва, пост, бдение, милостиня, целомъдрие, девство и пр. са само средства за придобиване на Духа Божий. Чрез тях човек трябва да припечелва благодат. Иначе добродетелта остава извършена напразно. Който пък е грешил, трябва да прибягне към истинско покаяние за греховете си, като се насилва да върши

в името на Христа добродетели, противоположни на предишните си пороци. По този начин се придобива Светият Дух, Който в нас действа и вътре в нас устройва Царството небесно. Не току-тъй Спасителят е казал, че царството Божие е вътре в нас (срб. Лука 17:21). Под царство Божие Господ разбира благодатта на Светия Дух, която трябва да се разкрива в нашия живот чрез въздържане от зло и вършене на добро в името на Господа Иисуса Христа.

Пленен от тия богомъдри обяснения, Мотовилов пламнал от желание да разбере конкретно по какъв начин може да узнае, че се намира в благодатта на Светия Дух. Тогава св. Серафим тайно се помолил в сърцето си на Господа да даде на Мотовилов да почувствува осезателно тая радост. И изведнъж Мотовилов видял как светият старец пламнал в благодат, как цял сияел и сипел наоколо си сякаш мълнии от светлина - и двамата били в благодатно състояние и, озарени от Таворски лъчи, продължили разговора си.

- Как се чувствуваше сега? - попитал св. Серафим.

- Чувствувам - отговорил Мотовилов - такава тишина и мир в душата си, че с никакви думи не мога да ги изразя!

- Това е оня мир - обяснил светият старец, - за който Господ е казал на учениците си: Моя мир ви давам; Аз ви давам не тъй, както светът дава (Йоан. 14:27). Това е мир, който надвишава всеки ум (Филип. 4:7)... Но какво чувствувате още?

- Необикновена сладост - бил отговорът. А св. Серафим допълнил:

- От тази сладост сърцата ни като че ли се топят. Ние и двамата сме изпълнени с такова блаженство, което не може да бъде изразено с никакъв език... Какво още чувствувате?

- Необикновена радост в цялото си сърце!

Св. Серафим пояснил, че това е радостта от осенението на Светия Дух:

- Но колкото и да е утешителна тази радост, все пак тя е нищожна в сравнение с онази, за която Сам Господ чрез устата на Своя апостол е казал: Око не е виждало, ухо не е чувало и човеку на ум не е идвало това, що Бог е приготвил за ония, които го обичат (1 Кор. 2:9). Залог за тази радост ни се дава отсега... Какво чувствувате още?

- Необикновена топлина!

- Как така топлина? Та ние сме в гората. Сега е зима и под нозете ни има сняг...

Мотовилов не знаел с какво да сравни тази топлина и казал:

- Такава, каквата има в банята, когато пуснат парата..

- Ами миризмата? - запитал св. Серафим. - И тя ли е като в банята?

- Не - отвърнал Мотовилов. - На земята не съществува нищо, което да наподобява такова благоухание...

Тъй Божият угодник измолил за Мотовилов да вкуси още в този живот блаженството на царството Божие, дошло в сила (Марк 9:1) и заключил: „Ето с каква неизказана радост ни удостои сега Господ Бог! Ето що значи да бъдеш в пълнотата на Светия Дух... А що се отнася до това, че аз съм монах, а вие - светски човек, по това няма що да се разсъждава. За Бога има значение православната вяра в Него и в Единородния Му Син. Заради това се дава обилно свише благодатта на Светия Дух."

По-нататък светият старец обяснил на Мотовилов, че устремяването към богоугоден живот не значи отказване от всичко земно. Той добавил: „Господ не ни укорява, задето се ползуваме от земните блага, понеже и сам Той е рекъл, че щом сме поставени в земния живот, ние имаме нужда от всичко това (срв. Мат. 6:32), т. е. от всичко, което ни улеснява в земния живот и прави по-лек нашия път към Небесното Отечество. Като се основава на това, свети апостол Павел казва, че няма нищо по-добро от благочестието, съединено с доволство (срв. 1 Тим. 6:6). И св. Църква се моли, щото Господ да ни дари това (т. е. необходимото за земния ни живот - в ск. м.). При все че скърбите, нещастията и разнообразните нужди са неотделими от нашия земен живот, все пак Господ не иска ние да бъдем само в скърби и напасти... Господ Иисус Сам ни дава заповед да се обичаме един друг и като се утешаваме взаимно чрез тази любов, да си облекчаваме скръбния и тесен път на нашето странстване към Небесното Отечество."

След това дивно благодатно явление св. Серафим изпратил Мотовилов с мир.

Тъй била показана и изяснена нагледно целта на човешкия живот - да стане християнинът още тук жилище на Светия Дух и така да достигне до царството Божие, което не е нищо друго освен самата благодат на Светия Дух, изявявана в правда, радост, мир (Рим. 14:17). Тази благодат, като освобождаване от властта на греха и злото, ни поставя в блажено единение с Бога. За да постигнем това единение, царството Божие трябва да влезе в нас и да стане едно с нас. Защото само ако Царството небесно е наистина в душата, тогава и душата ще бъде навеки в Царството небесно.

Бележки

1. Филарет, митрополит Московски. Слова и речи. Т. IV. Москва, 1882, с. 393.
2. Пак там, т. III, Москва, 1877, с. 244.
3. Пак там, т. IV, с. 393-394.
4. Епископ Игнатий Брянчанинов. Избрания изречения святых иноков и повести из жизни их (Отечник). СПб., 1880, с. 76-77.
5. Архимандрит Серафим. Св. Серафим Саровски. София, 1957, с. 256-276.